

معرفی مجموعه مقالات برگزیده کنگره ملی امامزادگان با محوریت حضرت حسین بن موسی الکاظم علیه السلام

پدیدآورده (ها) : کامرانی راد، سید امیر حسین
فقه و اصول :: وقف میراث جاویدان :: پاییز و زمستان 1394 - شماره 91 و 92
از 281 تا 298
آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1118730>

دانلود شده توسط : رسول جعفریان
تاریخ دانلود : 04/03/1396

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تالیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه قوانین و مقررات استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

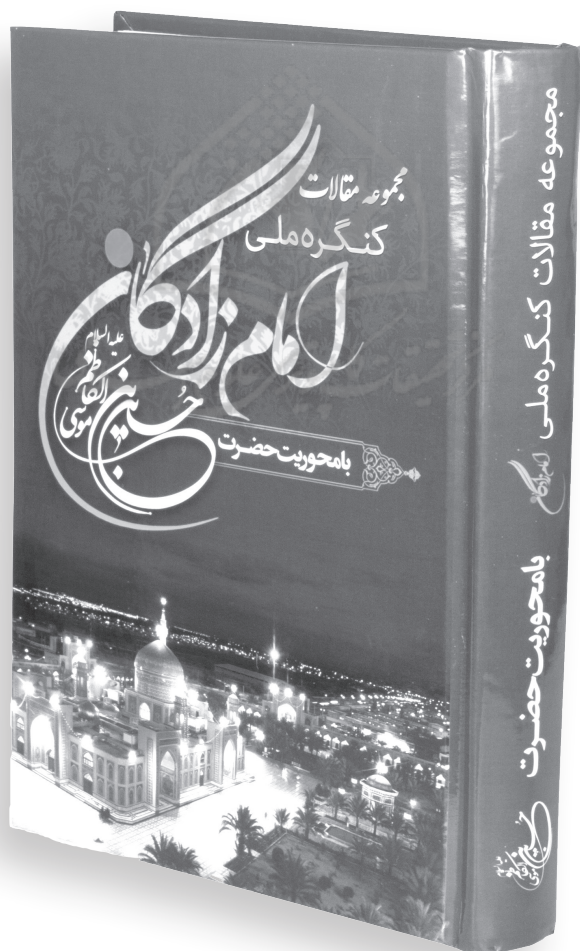
پایگاه مجلات تخصصی نور

معرفی مجموعه مقالات برگزیده کنگره

ملی امامزادگان با محوریت حضرت

حسین بن موسی کاظم علیه السلام

سید امیر حسین کامرانی راد

به دلیل جایگاه ویژه و حمایت و پیروی راستین ایرانیان و ارادت خاص آنان به ساحت مقدس ائمه معصومین (علیهم السلام) و فرزندان و نوادگان آنان، از دیرباز، این سرزمین، مأمن و مأوای امامزادگانی بوده که به دلایل تاریخی، سیاسی، اجتماعی و همچنین نشر معارف و فرهنگ غنی اسلامی به این منطقه هجرت نموده‌اند. آثار و برکات وجود این ذوات نورانی و مقدس نه تنها در زمان حضور آنان، بلکه پس از شهادت و یا وفات ایشان نیز استمرار یافته و مأمن مؤمنین و دوستان راه حقیقت شده است. وجود هزاران حرم و بقعه متبرکه در ایران در کنار اعتقاد راسخ به مقام و منزلت مجاوران آن اماکن مقدس و اعتقادات ایشان به فرهنگ و معارف غنی اسلامی چنان ظرفیتی در این اماکن ایجاد کرده است که به عنوان یک شبکه گسترده و توسعه یافته اجتماعی و در قالب قطب‌های فرهنگی کشور، نقشی راهبردی در ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ و سبک زندگی اسلامی را بر عهده دارند.

توجه علمی و متناسب با مقتضیات زمان و مکان و بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی روز دنیا و به‌کارگیری تکنولوژی‌های نوین از جمله ضرورت‌های تبدیل بقاع و اماکن متبرکه به قطب‌های فرهنگی کشور است و تحقق این امر نیازمند تحقیقات علمی جامعی است که بر آن اساس بتوان مدل جامعی را طراحی و متناسب با آن، ساختار مناسب و پویایی ایجاد نمود که جهت نشر و تعمیق فرهنگ و معارف غنی اسلامی و سیره و روش زندگی اسلامی مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

دومین کنگره ملی امامزادگان که با محوریت حضرت حسین بن موسی الکاظم (علیه السلام) در تاریخ ۱۳ و ۱۴ مهر ۱۳۹۴ در شهرستان طبس توسط معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان اوقاف و امور خیریه با همکاری اداره کل اوقاف و امور خیریه استان خراسان جنوبی، آستان مقدس حضرت حسین بن موسی الکاظم (علیه السلام) و دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم برگزار گردید،

در این کنگره، دویست و سی و شش مقاله در سه محور «شخصیت شناسی حضرت حسین بن موسی الکاظم (ع)»، «نقش فرهنگی امامزادگان» و «بررسی جلوه‌های هنری و معماری امامزادگان و بقاع متبرکه» دریافت گردید و مورد ارزیابی قرار گرفت و در نهایت هجده اثر به عنوان مقالات برگزیده در یک جلد (۵۰۴ صفحه) و در قطع وزیری با شمارگان ۲۰۰۰ نسخه چاپ و به جامعه علمی کشور تقدیم گردید.

این کتاب که حاصل قلم‌فرسایی پژوهشگران و محققان و به مناسبت برگزاری کنگره بزرگداشت حضرت حسین بن موسی الکاظم (ع) نگارش یافته است، صرفاً تجلی پرتوی از انوار مقدس شخصیت عظیم‌الشان آن امامزاده واجب‌التعظیم است که امید است زمینه‌ای جهت تحقیقات بیشتر در این خصوص، معرفی ابعاد شخصیتی و جایگاه و منزلت ایشان و بهره‌مندی از تلاش علمی سایر محققان باشد تا در راستای منویات مقام معظم رهبری، بستر لازم برای تبدیل این بقعه متبرکه

گواهی تلاش در جهت معرفی زوایای وجودی و شخصیت این ذوات نورانی و تبدیل آستان مقدس آنان به قطب‌هایی است که نه تنها جاذب ابدان عاشقان و شیفتگان اهل بیت (ع) می‌باشند بلکه با گذشت قرن‌ها پس از شهادت یا وفات، هنوز پرچمدار ترویج فرهنگ غنی و سبک زندگی اسلامی هستند.

آستان مقدس حضرت حسین بن موسی (ع) که بر اساس نقل مشهور و برخی مستندات تاریخی به عنوان فرزند بلاواسطه امام کاظم (ع) و برادر امام رضا (ع) معرفی گردیده است یکی از این امامزادگان شاخص است که حرم نورانی وی سال‌هاست همچون نگینی در طبس و ناحیه مرکزی ایران می‌درخشد. منزلت و جایگاه این امامزاده عظیم‌الشان زمانی آشکار می‌گردد که در طول قرن‌های متمادی پرچمدار ترویج و گسترش فرهنگ ناب و حیانی و هدایت بشریت در مسیر کمال و سعادت واقعی و احیای احکام و تعالیم الهی و چراغی فروزان برای جویندگان راه حقیقت بوده است.

به یکی از بارزترین قطب‌های فرهنگی کشور فراهم آید.

در ادامه، به معرفی مقالات برگزیده‌ای که در این کتاب منتشر شده می‌پردازیم.

۱. شخصیت‌شناسی تاریخی حسین بن موسی کاظم (ع) بر اساس علم انساب

نویسنده: سجاد حبیبی^۱
اعتقاد و عمل، بر اساس مفاد آیات قرآن و روایات اهل بیت (ع) است که انسان را به سعادت می‌رساند. یکی از مفاهیم قرآنی و روایی، لزوم احترام و ابراز محبت به امامان معصوم (ع) است. واضح است که انس با امامزادگان عظیم‌الشأن، محترم شمردن اهل بیت (ع) بوده و سبب خشنودی ائمه اطهار (ع) می‌شود. پیش‌زمینه انس با امامزادگان، آگاهی از ویژگی‌های شخصیتی و اصل و نسب آنهاست. شناساندن نسب امامزادگان، سبب افزایش انگیزه زائران و مجاوران، برای کسب معرفت بیشتر به فرزندان ائمه هدی (ع) می‌شود.

ایران اسلامی افتخار دارد که منزلگاه مناسبی برای گسترش اهداف تبلیغی فرزندان معصومین (ع) بوده، هم‌اکنون نیز مدفن این امامزادگان، پایگاه مناسبی برای پیشرفت فرهنگی و معرفتی جامعه انسانی است. یکی از امامزادگان که بنا بر مشهور، مزار ایشان در شهرستان طبس از استان خراسان جنوبی قرار دارد، «حسین بن موسی کاظم (ع)» است. افزایش آگاهی آحاد جامعه درباره نسب حسین بن موسی (ع) و مزار ایشان، سبب بزرگداشت بیشتر ایشان از سوی مردم شده و شبهات احتمالی را می‌زداید. نام حسین بن موسی (ع) با لقب خاصی، در منابع تاریخ و انساب ذکر شده است. نویسنده در این نوشتار که با روش توصیفی - تحلیلی تنظیم نموده است، تحقیقی درباره نسب‌شناسی حضرت حسین بن موسی (ع) انجام داده و نتیجه‌گیری نموده که این امامزاده بزرگوار فرزند بلافصل حضرت امام کاظم (ع) بوده و مادر گرامی‌شان که نامی از ایشان در منابع نیامده، یک کنیز بوده است.

ایفا کرده‌اند. این نقش‌آفرینی در ایران به جهت این که مردم از امامان معصوم علیهم‌السلام دور بوده‌اند و ارتباط مستمری نداشتند بسیار پررنگ‌تر بوده است؛ به‌ویژه این که ایرانیان که تحت تسلط خلفای اموی و عباسی همواره با اسلامی تحریف شده و ناقص روبرو بودند. امامزادگان حاضر در ایران هم از جنبه نظری و علمی در قالب انتقال احادیث معصومین علیهم‌السلام و هم از جنبه عملی با حضور اخلاق‌مدارانه در جامعه، سبک زندگی اسلامی را در میان مردم نهادینه ساختند. بقاع متبرکه امامزادگان علیهم‌السلام از جمله اماکن فرهنگی محسوب می‌شود که مردم با اجتماع در آنها، علاوه بر ابراز عشق و محبت نسبت به خاندان رسالت، به تحصیل اصول و مبانی اسلام و سبک زندگی اسلامی می‌پردازند. نویسنده در این پژوهش، به بیان کیفیت نقش‌آفرینی و تأثیرگذاری امامزادگان علیهم‌السلام در نهادینه کردن سبک زندگی اسلامی در جامعه ایران پرداخته است.

۲. نقش امامزادگان در نهادینه‌سازی سبک زندگی اسلامی در ایران

نویسنده: میثم کهن‌ترابی^۲

از جمله مؤلفه‌های یک جامعه دینی وجود سبک زندگی اسلامی در میان افراد آن جامعه است. نزول دین مبین اسلام به عنوان آخرین دین آسمانی که سعادت بشریت را برای همیشه تضمین می‌کند همراه با ارائه سبکی از زندگی بوده که هم موجب پیشرفت و ترقی فرد و جامعه در دنیا می‌شود و هم کمال و سعادت آخرت را فراهم می‌سازد. این سبک در قرآن و روایات معصومین علیهم‌السلام معرفی و توصیف شده است. مبلغان سبک زندگی اسلامی در مرتبه اول ذوات مقدسه معصومین علیهم‌السلام و سپس ذریه و خواص اصحاب آنها بوده‌اند. گرچه تبلیغ و ترویج سبک زندگی اسلامی مختص فرد و یا گروه خاصی نیست اما امامزادگان به جهت قرابت با ائمه هدی علیهم‌السلام و پرورش در دامن خاندان رسالت نقش مهمی در نهادینه کردن سبک زندگی اسلامی

۳. تفسیر «زیارت‌نامه» امامزادگان، عرصه شاخصی برای بازخوانی فلسفه زیارت

نویسنده: معصومه الحاقی

نقد دیدگاه مخالفین زیارت بقاع متبرکه را به دو صورت می‌توان مطرح ساخت. صورت اول اثبات صحت این عمل با استعانت از مباحث اصولی و کلامی است که بیشترین پاسخ‌ها به مخالفین نیز به این صورت داده شده است. اما صورت دوم با تحلیل واقعیت‌هایی که در هنگام زیارت انجام می‌گیرد قابل بررسی است. نگارنده این مقاله معتقد است که بهترین راه جهت نقد دیدگاه مخالفین زیارت بقاع متبرکه - جدای از مباحث اصولی و کلامی که آن نیز متقن است - تبیین رفتاری است که زائر در هنگام زیارت خود انجام می‌دهد. از جمله مهم‌ترین این رفتارها که می‌توان از آن با عنوان ارکان زیارت نام برد، قرائت زیارت‌نامه در حرم شریف امامزادگان است. تفسیر مفاهیم و معارفی که در کلمات و جملات زیارت‌نامه به کار رفته است، روشن

می‌سازد که حقیقت زیارت بقاع متبرکه چیست و از این راه نیز می‌توان به فلسفه زیارت بقاع متبرکه دست یافت. در این راستا این تحقیق، با روش توصیفی - تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای در حد توان علمی نویسنده، به تفسیر زیارت‌نامه مرسوم که در حرم شریف امامزادگان قرائت می‌شود پرداخته است. آنچه می‌توان به عنوان نتیجه این پژوهش در بیان حقیقت زیارت‌نامه برشمرد، معرفت حقیقی نسبت به تعالیم اسلامی است که باید از آن به عنوان بارزترین شاخصه «زیارت‌نامه» یاد کرد. این تحقیق گرچه نمی‌تواند بازگو کننده تمام حقایق متون زیارت‌نامه باشد، اما با توجه به نو بودن این روش اثبات حقیقت امر زیارت امامزادگان، می‌تواند گامی آغازین جهت تبیین بیشتر آن توسط محققین باشد.

۴. واکاوی شخصیت و روایات حسین بن موسی (ع) در منابع

نویسندگان: امیر اشتری تلخستانی^۳ و
ابراهیم گودرزی^۴

جواد علیه السلام پرداخته، ارادت و اعتقاد وی را به برادر و برادرزاده اش نشان دهند.

۵. نگاهی به زندگانی امامزاده حسین بن موسی بن جعفر علیه السلام در متون روایی و تاریخی

نویسندگان: محمد سبحانی یامچی^۵، هاجر جهاننیده^۶، فرشته ذوالفقاری^۷ و سعیده آقایی اقدام^۸

پرداختن به زندگانی پربار ائمه اطهار و امامزادگان و بازشناسی سیره آن بزرگواران، از ضروریات جامعه اسلامی می باشد تا سبک زندگی آنها، به عنوان نقشه راه، پیش روی جامعه کنونی قرار داده شود و از طریق پیروی از این الگوهای جامع الهی، راه کمال و سعادت پیموده شود. امامزاده واجب التعظیم حسین بن موسی علیه السلام نیز یکی از بزرگواران مدفون در ایران می باشد که نویسندگان در این مقاله سعی نموده اند با روش توصیفی - تحلیلی، زندگانی و شخصیت این امامزاده شریف، مورد بازخوانی و بازنمایشی قرار گیرد. و نتیجه گیری

منابع شیعه و سنی، فرزندان زیادی برای امام کاظم علیه السلام بر شمرده اند که در برخی آثار، نام ایشان به تفکیک ذکر شده است. مسافرت اجباری امام رضا علیه السلام به خراسان در سال ۲۰۲ هـ. ق به عنوان امام شیعیان و فرزند بزرگ امام کاظم علیه السلام، زمینه و انگیزه کافی برای مهاجرت شماری از برادران و خواهران آن حضرت را نیز به ایران مهیا کرد. یکی از آن بزرگواران، حضرت حسین بن موسی علیه السلام است که طبق برخی شواهد، سال ها پس از شهادت برادرشان امام رضا علیه السلام به ایران مهاجرت کرده و تا هنگام رحلت در شهر طبرس به سر برده است. روایاتی از ایشان در بعضی کتاب های معتبر فقهی و حدیثی ذکر شده که نام وی را در زمره راویان سخنان امامان شیعه قرار داده است. نویسندگان این مقاله قصد دارند با روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از روایات بر جای مانده در منابع کهن شیعی از این امامزاده واجب التعظیم، به واکاوی موضع ایشان نسبت به امامت امام رضا علیه السلام و امام

کرده‌اند که همه متون و روایات موجود، دلالت بر کرامت و فضل حضرت حسین بن موسی (علیه السلام) دارند که به عنوان یکی از امامزادگان جلیل‌القدر می‌باشد. ایشان فرزند امام کاظم (علیه السلام) و برادر حضرت رضا (علیه السلام) و عموی امام جواد (علیه السلام) است و از شخصیت بسیار ستوده و والایی برخوردار بوده، و مورد تمجید حضرت رضا و امام جواد (علیه السلام) قرار گرفته است.

۶. ترویج زیارت امامزادگان راه‌کاری برای گسترش فرهنگ معنویت

نویسندگان: مجتبی اخوان^۹ و فاطمه حمیدیان

از آنجا که امامزادگان به بارگاه حضرت حق تعالی راه یافته و از مقربان الهی هستند، زیارت آن بزرگواران برای دنیا و آخرت انسان مفید است و باعث ارتقای فرهنگ معنویت در جامعه می‌شود. نویسندگان این مقاله، با انجام مطالعه کتابخانه‌ای، بعد از مقدمه‌ای کوتاه، به زنده بودن اولیای خدا اشاره

نموده‌اند. سپس جایگاه معنویت در زیارت امامزادگان را بررسی کرده‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد، از آنجا که زائر امامزادگان عقیده دارد که آن بزرگواران انسان‌های کاملی هستند، با عشق و محبت به زیارت آنان می‌شتابد و دوستی خود را اظهار می‌کند و با بیزاری از دشمنان امامزادگان به صفات پسندیده روی آورده و از صفات رذیله دوری می‌جوید. همچنین، زائر وظیفه خود می‌داند، به احترام دوستی با امامزادگان (علیه السلام)، سنت و سیرت آنان را بیاموزد و از اخلاق و روش امامزادگان در رسیدن به کمال معنوی پیروی کند. روش پژوهش کیفی در این نوشتار، مبتنی بر رویکرد توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

۷. واکاوی روایات حسین بن موسی بن جعفر (علیه السلام) در کتب فریقین

نویسنده: داود شیخی زازرانی^{۱۰}

حسین بن موسی (علیه السلام) فرزند امام کاظم (علیه السلام) شخصیتی است که به زوایای زندگی ایشان به لحاظ تاریخی و حدیثی

۸. بررسی لزوم زیارت امامزادگان از دیدگاه آیات و روایات

نویسنده: زهرا سالاری منش^{۱۱}

زیارت قبور ائمه و امامزادگان یکی از موضوعاتی است که در زندگی مسلمان‌ها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار و بر اساس آموزه‌های دینی حائز اهمیت و توجه بسیار است. این پژوهش، با هدف بررسی نقش زیارت و تأثیر وجود آن در زندگی به روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از آیات و روایات می‌باشد و با پرداختن به جایگاه و ضرورت و تأثیرات آن، لزوم و ارزش زیارت امامزادگان را بیان می‌کند. نویسنده در این تحقیق، چنین نتیجه می‌گیرد که وجود ائمه و امامزادگان به سبب جایگاه و شخصیت والای انسانی و مرتبه وجودی آنان نه تنها در زمان حیات، بلکه بعد از آن نیز برکات دنیوی و اخروی زیادی به همراه دارد و به سبب این برکات که به برخی از آنان در این تحقیق پرداخته شده است، اسلام به وجود و لزوم

کمتر پرداخته شده است. نویسنده در این مقاله، با تفحص در کتب روایی شیعه و سنی، سی و شش روایت از حسین بن موسی بن جعفر علیه السلام استخراج نموده و برای اولین بار سعی کرده با ارزیابی سندی و محتوایی روایات، جنبه حدیثی و شخصیتی ایشان تا حدودی نمایان شود. با واکاوی و تحلیل این روایات نشان داده می‌شود سی و شش حدیث از سی و شش روایت بدون تکرار است و بیشترین نقل حدیث (نوزده مورد) راوی از پدر گرامی‌شان داشته است. همچنین شانزده راوی که برخی از آنان بزرگان حدیثی قم و عراق‌اند، ناقل روایات وی هستند و ناقل بیشترین آنها (سیزده مورد)، پسر برادرش محمد بن اسماعیل است. بر اساس تحلیل روایات، ایشان در مسیر باور اعتقاد شیعه امامی حرکت می‌کنند و منکر علم امام به آینده نبوده و عصمت امامان علیهم السلام را منافی با پرسش از رفتارشان نمی‌داند؛ از سوی دیگر با این تعداد روایت و راوی از حسین بن موسی علیه السلام، اطلاق محدث بر وی سخن گزافی نیست.

زیارت و پرداختن به آن در زندگی انسان تأکید داشته است.

۹. شناسایی عوامل مؤثر فرهنگی بر مدیریت بقاع متبرکه

نویسنده: مهدی اثنی عشران^{۱۲}

هدف نویسنده در این پژوهش شناسایی عوامل فرهنگی مؤثر بر مدیریت کارآمد بقاع متبرکه بوده است. بدین منظور مؤلفه‌های ارزش‌ها، هنجارها، آداب و رسوم، هنر و میراث فرهنگی، باورها و مذهب مورد مطالعه قرار گرفته است. این تحقیق به روش توصیفی پیمایشی عوامل فرهنگی را در ابعاد ارزش‌ها، هنجارها، هنر و میراث فرهنگی، باورها و مذهب مورد بررسی قرار داده است. نمونه آماری پژوهش، یکصد و پنجاه نفر از مدیران اوقاف، متولیان بقاع و امامزادگان شهر اصفهان بوده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق است. در این پژوهش جهت اطمینان از ابزار، تحقیق روایی محتوایی با نظر اساتید و متخصصان فرهنگی انجام شده و به منظور برآورد

پایایی از فرمول آلفای کرونباخ استفاده و ضریب پایایی ۰/۸۵ محاسبه گردیده است. تجزیه و تحلیل حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم افزار آماری SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شده است. در بخش آمار توصیفی مشخصه‌های آماری مانند: فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی آزمون t تک متغیره، آزمون فریدمن، تحلیل واریانس استفاده گردیده است. نتایج نشان داده که ارزش‌ها با میانگین ۲۰/۴۹، و مذهب با میانگین ۱۹/۵۳ بیشترین تأثیر و هنجارها با میانگین ۱۳/۱۸ و آداب و رسوم با میانگین ۱۲/۹۸ کمترین تأثیر را داشتند و باورها با میانگین ۱۶/۸۹ و هنر و میراث فرهنگی با میانگین ۱۷/۹۳ در حد متوسط تأثیر قرار داشته‌اند. بر حسب عوامل دموگرافیک نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بین نمرات مؤلفه‌های فرهنگی بر حسب سن، تفاوت معناداری وجود ندارد. ولی بر حسب تحصیلات و جنس، تفاوت معناداری وجود دارد.

شهر طبس را به گونه‌ای تحت تأثیر قرار دهد که شهر طبس به مؤلفه‌های یک شهر مذهبی نزدیک گردد. در بعد اقتصادی و عمرانی نیز این تأثیرات را می‌توان به وضوح در میزان درآمدزایی و اشتغال مردم شهر طبس و همچنین در گسترش زیرساخت‌های عمرانی شهر مشاهده نمود.

۱۱. بررسی نقش مذهب شیعه بر هنر و معماری امامزادگان ایران

نویسندگان: مظفر عباس‌زاده^{۱۳}، ایلغار اردبیل‌چی^{۱۴}، ریحانه یعقوبی و صبا مخلوقی

ساخت مقابر برای بزرگان دینی و سیاسی از دیرباز در جهان مرسوم بوده است. وجود تعداد زیادی از این بناهای آرامگاهی در ایران، اهمیت ساخت این گونه از ابنیه را در بین ایرانیان یادآور می‌شود. همزمان با ورود اسلام به این کشور، معماری ایرانی و به تبع آن مقبره‌سازی وارد برهه جدیدی از تاریخ خود شد. در ادامه نیز با گسترش مذهب تشیع، معماران و هنرمندان شیعه

۱۰. تأثیر آستان مبارک حضرت حسین بن موسی الکاظم (علیه السلام) بر سیمای مذهبی شهرستان طبس و توسعه اقتصادی و عمرانی آن

نویسنده: هاشم مرادی

این مقاله، یک پژوهش کیفی و از نوع مطالعه موردی می‌باشد و به بررسی تأثیر آستان مبارک امامزاده حسین بن موسی الکاظم (علیه السلام) شهرستان طبس بر سیمای مذهبی شهر و ابعاد اقتصادی و عمرانی آن پرداخته است. روش محقق برای گردآوری داده‌ها روش مشاهده و مطالعه اسنادی بوده است. پژوهشگر بعد از جمع‌آوری داده‌ها سعی نموده است تا بر اساس یک تقسیم‌بندی منظم به توصیف، تحلیل و تأثیر این آستان مبارک بر سیمای مذهبی شهر طبس و ابعاد اقتصادی و عمرانی آن بپردازد. نتایج نشان می‌دهد که فعالیت‌ها و اقدامات آستان مبارک حسین بن موسی الکاظم شهرستان طبس، تحت مدیریت این آستان و همچنین مدیریت آستان قدس رضوی، سبب شده است تا این مکان مقدس بتواند سیمای مذهبی

به انعکاس باورها و اعتقادات خود در گونه‌های خاصی از معماری مانند مساجد و آرامگاه‌ها پرداختند.

هدف نویسندگان این مقاله، یافتن رابطه‌ای معقول بین باورهای شیعه و هنر و معماری امامزادگان ایران می‌باشد. جهت پیدا کردن چنین رابطه‌ای در ابتدا احکام اسلامی با تکیه بر نظر تشیع در مورد ساخت آرامگاه بر مدفن اشخاص مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه به طور مختصر، گونه شناسی معماری حکومت‌هایی که فرصت گسترش تفکر شیعه در آن دوره بوده و به خصوص حکومت‌های شیعه مذهب، چون آل بویه و صفوی که همراه با رسمی شدن تشیع در ایران است، مورد مطالعه قرار گرفته و در نهایت طرح معماری و تزیینات آرامگاه‌های اسلامی و تأثیر اعتقادات تشیع بر آنها بررسی شده است. مطالعات به روش کتابخانه‌ای و روش تحقیق، پژوهشی توصیفی - تحلیلی است.

در آخر نویسندگان به این نتیجه رسیده‌اند که اعتقادات معمار شیعه در هنر و معماری امامزادگان ایران از

تزیینات تا طراحی، تأثیر بسیاری داشته است و معمار از این مجرا برای بیان مفاهیم مدنظر خود استفاده کرده و حتی باعث شکل‌گیری گونه خاصی از معماری آرامگاهی و معماری ایرانی - اسلامی، با نام امامزاده‌ها شده است.

۱۲. بررسی تطبیقی حیات تاریخی دو امامزاده هم‌نام در دو ایالت فارس و خراسان

نویسنده: جمشید روستا^{۱۵}
نویسنده در این نوشتار، با کاربرد روش توصیفی - تحلیلی و با محوریت استفاده از منابع کتابخانه‌ای بر آن است تا در گام نخست از سفر تاریخی امام رضا (علیه السلام) به ایالت خراسان، سخن به میان آورده و در دومین و اصلی‌ترین گام، ضمن بیان تأثیر این سفر در سایر مهاجرت‌ها، همچون سفر تاریخی احمد بن موسی (علیه السلام) و کاروان همراه ایشان به فارس، حیات تاریخی دو امامزاده هم‌نام یعنی سید علاءالدین حسین بن موسی (علیه السلام) در فارس را با سید حسین بن موسی (علیه السلام) در خراسان

به احتمال زیاد، متعلق به قرن پنجم هجری است که در چند مرحله، در دوره‌های بعد و به‌ویژه قاجار و سپس، در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، مرمت، بازسازی و احیا شده است. کاشی‌کاری‌های متنوع در بخش‌های مختلف، از مهم‌ترین تزیینات وابسته به معماری در بنای این امامزاده به شمار می‌رود که در سال‌های پس از انقلاب، به دست شرکت کاشی سستی آستان قدس رضوی طراحی و نصب شده است. با توجه به نبود مطالعه قبلی با تمرکز بر این تزیینات و هم‌چنین فقدان پیشنهادیینه روشن از هنر کاشی‌کاری در شهرستان طبس، نویسنده در این مطالعه در نظر دارد انواع مختلف کاشی‌های موجود در این بنا را، ابتدا از منظر ارتباط آن با عناصر و اجزای معماری و سپس به لحاظ نوع تکنیک کاشی‌کاری و هم‌چنین نقوش آنها، معرفی و در طبقه‌بندی مدون ارائه کند. هدف نویسنده از این پژوهش، شناخت سبک کلی حاکم بر گزینش و اجرای تزیینات کاشی در این بناست که در موارد لزوم

جنوبی، مورد واکاوی قرار دهد. از همین رو پرسش اصلی نوشتار حاضر عبارت است از این‌که: آیا مزارات متبرک موسوم به حسین بن موسی علیه السلام در دو ایالت فارس و خراسان، مربوط به یک شخصیت است یا خیر؟ نتیجه پژوهش، حاکی از آن است که با توجه به بررسی‌های فراوان انجام شده از سوی نویسندگان و صد البته با استناد به منابع متقن و موثق که در باب هر دو امامزاده وجود دارد، به نظر می‌رسد - بر خلاف نظریاتی که تاکنون مطرح شده و نویسندگان مختلف بسته به علایق خود به هر کدام از این دو امامزاده بزرگوار، یکی را اصل دانسته و دیگری را فرع می‌پندارند - هر دو امامزاده بزرگوار، از فرزندان امام موسی کاظم علیه السلام بوده‌اند.

۱۳. سبک‌شناسی کاشی‌های صحن امامزاده حسین بن موسی کاظم علیه السلام در طبس

نویسنده: معصومه کریمی
بنای اولیه امامزاده حسین بن موسی کاظم علیه السلام واقع در شهرستان طبس،

از مقایسه با بناهای مشابه نیز یاری می‌جوید. روش کلی پژوهش، توصیفی است که با مطالعه میدانی و عکسبرداری از محل و همچنین با استناد به منابع، جهت انطباق پیشینه انواع کاشی‌ها صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که کاشی‌های این امامزاده با چهار تکنیک هفت‌رنگ، معرق، نره‌ای و گره‌چین ساخته شده و نقوش آن، گره‌های هندسی، نقوش گردان و کتیبه‌ای است. در بین چهار خطِ ثلث، نستعلیق، کوفی تزیننی و بنایی، ثلث بیشترین کاربرد را در کتیبه‌ها دارد و در کل، سبک کاشی‌های این امامزاده امتزاج نه‌چندان زیننده‌ای از تزینات دوره‌های مختلف هنر اسلامی ایران، از ایلخانی به بعد است که به دلیل اهمیت معماری و تزینات وابسته به آن در خراسان دوره تیموری، تأثیر این دوره از تاریخ معماری ایران را می‌توان به صورت برجسته‌تری در بنا مشاهده کرد.

۱۴. نقش آستان مقدس حضرت حسین بن موسی الکاظم (ع) بر

سیمای مذهبی و توسعه شهری طبس

نویسندگان: سمیه نوروزنژاد^{۱۶} و

بهجت هوشیار مقدم^{۱۷}

یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های گردشگری در جهان، انگیزه مذهبی و زیارتی است. در این راستا بقاع متبرکه علاوه بر نقش مذهبی می‌توانند بر عمران و آبادانی منطقه تأثیرگذار باشند و در کنار فضای معنوی، فضای تفریحی نیز برای مردم ایجاد کنند. نویسندگان در این مقاله، به نقش آستان مقدس حضرت حسین بن موسی الکاظم (ع) بر سیمای مذهبی و توسعه شهری طبس پرداخته‌اند. و نتیجه‌گیری نموده‌اند آستان مقدس حضرت حسین بن موسی الکاظم (ع) یکی از مراکز مهم مذهبی در ایران است که سالانه با جذب تعداد زیادی از گردشگران مذهبی و فرهنگی، به حفظ هویت و ایجاد همبستگی فرهنگی - اجتماعی جامعه کمک نموده و نقش تأثیرگذاری بر توسعه شهری شهرستان طبس گذاشته است.

مکرر مقام معظم رهبری «حفظه الله» در خصوص اهمیت این اماکن مقدس در راستای تبدیل شدن به قطب‌های فرهنگی جامعه و همچنین با توجه به این که در حوزه مدیریت راهبردی فرهنگی اماکن مقدس امامزادگان تاکنون به صورت صحیح و روشمند به این مسأله پرداخته نشده و یا به صورت ناقص پرداخته شده است؛ از این رو مشاهده می‌شود در مدیریت فرهنگی این اماکن نارسایی وجود داشته و به هدف مورد نظر دست پیدا نمی‌کنیم. از این رو ضروری است ابتدا نسبت به این مراحل شناخت پیدا کرده و سپس یک به یک این مراحل به صورت صحیح اجرا شود تا نتیجه آن بنیادین شدن فرهنگ قرآنی در بین زائران این اماکن مقدس باشد.

۱۶. فلسفه زیارت بقاع متبرکه در آینه آثار دنیوی و اخروی آن

نویسنده: فرشته آزادی^{۲۰}
نویسنده در این تحقیق، مسأله پیش روی خود را «تبیین فلسفه زیارت بقاع متبرکه با توجه به آثار دنیوی و

۱۵. فرآیند مدیریت راهبردی الگوی قرآنی پیشرفت فرهنگی در بقاع متبرکه

نویسندگان: حسین شاهبازپور^{۱۸} و مهدی محمودی^{۱۹}
فرهنگ، روش و شیوه زندگی مرسوم و عادت شده جامعه در عرصه‌های گوناگون حیات اجتماعی است و فرهنگ قرآنی، فرهنگی نشأت گرفته از وحی و به طور خاص قرآن کریم است. این فرهنگ به منظور ورود به صحنه اجتماعی و به طور خاص سیستم فرهنگی بقاع متبرکه، نیازمند فرآیندی خاص موسوم به فرآیند مدیریت راهبردی است. این فرآیند که شامل هشت مرحله است؛ فرهنگ قرآنی را به صورت گام به گام و راهبردی در بین زائران این بقاع متبرکه نهادینه می‌کند. این سیستم در واقع فرآیندی وابسته به هم است که نبود یا اشکال در هر کدام از اجزای آن، موجب نارسایی در مراحل بعدی و به طبع آن، نقص در کل سیستم می‌شود.
نویسنده، ضرورت بحث را از این حیث می‌داند که با نظر به تأکیدهای

اخروی آن» می‌داند و در این راستا با روش توصیفی - تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای به تفصیل اندک آرای موافق و مخالف در زمینه زیارت بقاع متبرکه پرداخته است. فرضیه این تحقیق آن است که آثار دنیوی زیارت بقاع متبرکه در راستای دست‌یابی به زندگی سعادت‌مندانه در حیات دنیوی و بهره‌گیری از مواهب الهی در سرای آخرت است و عملی کورکورانه و بی‌حاصل نیست. دستاوردهای این تحقیق از دو جنبه حائز اهمیت است: اول این که ضمن بیان فلسفه زیارت بقاع متبرکه، تبیینی است از آثار و فواید آن برای کسانی که وجود این بقاع، جزئی از زندگی اجتماعی و مذهبی آن‌هاست؛ دیگر آن که پاسخی است به منکرین زیارت بقاع متبرکه و کسانی که این فعل را عملی لغو و یا مخالف بسیاری از بایدها و نبایدهای آموزه‌های دینی دانسته‌اند. در این راستا تحقیق، در دو عرصه کلی سامان پذیرفته است: عرصه اول مربوط به مبانی اعتقادی و حقیقت این عمل از دیدگاه اصول عقاید مکتب اسلام است که تبیین آن منجر به نقد و

در نتیجه ردّ دلایل مخالفین زیارت بقاع متبرکه در زمینه شرک دانستن بوسیدن قبر و ضریح اولیای دین، شرک دانستن اعتقاد به توسل و شفاعت است. عرصه دوم مربوط به حقیقت زیارت بقاع متبرکه با توجه به آثار دنیوی و اخروی آن است که این آثار را می‌توان در اتحاد و یکپارچگی جامعه، حفظ قداست شعائر دین، معرفی الگوهای شاخص به جامعه، شناخت مکتب و... مشاهده کرد.

همچنین با بررسی متون زیارت‌نامه سفارش شده برای قرائت در هنگام زیارت بقاع متبرکه، آنچه روشن می‌شود «معرفت دینی» است که باید آن را به عنوان بارزترین شاخصه «زیارت‌نامه» برشمرد.

۱۷. جایگاه علمی - حدیثی حسین بن موسی الکاظم (ع) در دوران حضور اهل بیت (ع)

نویسنده: محمد مهدی جندقیان^{۲۱}
بررسی میراث حدیثی امامزادگان (ع)
کمک خوبی در شناخت و شناساندن
نقش ایشان در زمان حضور

گام نخست یکی از مهم ترین دستورات ادیان الهی و آسمانی به خصوص اسلام در راستای رهایی از ظلم، ستم، شرک و به دست آوردن آزادی برای بشر است، اما تأثیرات بسیار شگرف دیگری نیز چون مباحث اعتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی در جهت الگوسازی سبک زندگی اسلامی در طول تاریخ داشته است.

نویسندگان در این پژوهش، به لحاظ گستردگی دامنه بحث (تأثیرات هجرت در ابعاد گوناگونی چون: اعتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی و فرهنگی) می‌کوشند تا به یکی از این موارد تحت عنوان «تأثیر فرهنگی هجرت امام رضا (ع) و امامزادگان (ع) در الگوسازی سبک زندگی اسلامی ایرانی» بپردازند.

این تحقیق، به صورت توصیفی-مقطعی (Cross-Sectional) انجام گردیده و با تکیه بر مبنای روش تحقیق اسنادی و تکنیک تحلیل محتوا صورت پذیرفته است.

اهل بیت (ع) است. حسین بن موسی کاظم (ع) از فرزندان بلافصل حضرت امام کاظم (ع) است که در منابع روایی شیعی دارای حجم قابل اعتنائی از احادیث است و می‌توان با مراجعه به متن و سند این روایات شخصیت علمی، اجتماعی و منزلت ایشان در میان اصحاب امامیه را معلوم ساخت. نویسنده در این مقاله، تلاش کرده تا با تحلیل دقیق میراث حدیثی حسین بن موسی (ع)، توصیف نسبتاً دقیق و معتبری از شخصیت فردی و نقش اجتماعی این امامزاده جلیل‌القدر ارائه دهد.

۱۸. تأثیر فرهنگی هجرت امام رضا (ع) و امامزادگان (ع) در الگوسازی سبک زندگی اسلامی ایرانی

نویسندگان: زهرا شیخوند^{۲۲} و فاطمه سادات آقاسیدمحمد قاری^{۲۳}
یکی از افتخارات پایدار برای سرزمین ایران هجرت علی بن موسی الرضا (ع) و امامزادگان جلیل‌القدر است؛ پدیده‌ای (هجرت) که هر چند در

پی‌نوشت‌ها:

۱. دانشجوی دکتری تفسیر تطبیقی، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، قم.
۲. دانش‌آموخته دکتری علوم قرآن و حدیث.
۳. دانش‌آموخته سطح سه حوزه و دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ تشیع موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۴. دانش‌آموخته سطح سه حوزه و دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات تاریخ تشیع پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۵. استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۶. دانش‌آموخته کارشناسی رشته علوم قرآن مجید، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۷. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن مجید، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۸. دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن مجید، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۹. دانشجوی دکتری دانشگاه تهران.
۱۰. دانش‌آموخته حوزه علمیه قم و کارشناس ارشد مذاهب اسلامی.
۱۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم قرآنی، واحد زاهدان.
۱۲. دانشجوی دکتری مدیریت رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان).
۱۳. عضو هیأت علمی دانشکده هنر دانشگاه ارومیه، دانشجوی مقطع دکتری دانشگاه علم و صنعت.
۱۴. دانشجوی مقطع کارشناسی مهندسی معماری دانشکده هنر دانشگاه ارومیه.
۱۵. استادیار گروه تاریخ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
۱۶. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کارمند کتابخانه امام رضا (ع) قاین.
۱۷. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کارمند کتابخانه امام رضا (ع) قاین.
۱۸. دانشجوی مقطع دکتری رشته علوم قرآن و حدیث پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع).
۱۹. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث دانشکده اصول‌الدین قم.
۲۰. کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث.
۲۱. دانش‌آموخته سطح کارشناسی ارشد.
۲۲. دکتری الهیات، گرایش علوم قرآن و حدیث، مدیر دبیرستان حضرت زینب (ع) کرمانشاه.
۲۳. کارشناس ارشد الهیات (کرمانشاه).